

ДЕФІНІТНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ШКОЛА СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ»

Вивчаючи питання освітнього процесу у школах сільської місцевості ми зустрічаємося з такими поняттями, як «малокомплектна школа», «сільська малокомплектна школа», «сільська школа», «опорна школа», «опорні загальноосвітні навчальні заклади» тощо. Дефінітний аналіз цих понять, які стосуються головного поняття нашого дослідження подано у таблиці 1.

Таблиця 1.

Дефінітний аналіз поняття «школа сільської місцевості»

Автори, джерело	Визначення поняття
Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. / В. О. Сухомлинський. — К., 1976— 1977. — Т. 1. — С. 218.	Сільська школа — найважливіший, головний, іноді, в силу умов, що склалися, єдиний осередок культури, що задає тон всьому інтелектуальному, культурному і духовному життю села. Інтереси всього нашого суспільства потребують, щоб село збагачувалося, інтелектуально розвиненими і вихованими молодими людьми. Без них неможливий ні науково-технічний прогрес, ні духовне життя села. Село починається з школи; культура села починається з культури сільського вчителя».
1. Гурьянова М.П. Сельская школа и социальная педагогика : посіб.для педагогів / М.П. Гурьянова. – Минск : Амалфея, 2000. – 448 с. 2. Іванюк Г. Вплив культурологічних чинників на діяльність сільської школи / Г.Іванюк // Початкова школа. – 2008. – №9. – С. 12.	Сільська школа – це сукупність різних типів і видів загальноосвітніх закладів, розміщених у сільській місцевості, різних за наповнюваністю, територіальним розміщенням, соціальним оточенням, національним складом, діяльність яких спрямована на задоволення освітніх потреб сільських дітей і для вирішення завдань базової загальної середньої освіти, сільськогосподарської підготовки учнів, а також виконання соціокультурної та соціально-педагогічної функції.
Мелешко В.В. Управління розвитком сільської малочисельної школи: посібник/ Мелешко В.В. — К.: Педагогічна думка, 2013. — 104 с.	Малочисельна школа — це загальноосвітній навчальний заклад із малим контингентом учнів, малою наповнюваністю класів, обмеженим освітнім середовищем. Цей тип школи діє переважно в сільській місцевості, охоплюючи різні за ступенем навчальні

	заклади (I, I–II, I–III ступенів), у яких навчально-виховний процес організовується в окремих класах, групах чи класах-комплектах. Переважно класи-комплекти функціонують у навчальних закладах моделі «Школа-родина» та за умов передбачених Положенням про індивідуальне навчання в загальноосвітніх навчальних закладах
Онишків З. М. Система підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи в загальноосвітніх навчальних закладах сільської місцевості: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Онишків Зіновій Михайлович. - Тернопіль, 2016. – 439 с.	Малокомплектна школа – школа без паралельних класів, з малим контингентом учнів. Розповсюджена в основному у сільській місцевості. Із класом-комплектом працює один учитель.
1. Савченко О.Я. Організація навчального процесу в малокомплектній школі. – К.: Радянська школа, 1974. – 174 с. 2. Шубак Г. Специфіка організації процесу навчання в сільських малокомплектних школах різних типів і структур / Г. Шубак // Молодь і ринок. - 2014. - № 8. - С. 108-114.	Малокомплектна школа – це один із різновидів малочисельного освітнього навчального закладу, без паралельних класів, з малим контингентом учнів; це зазвичай школа початкова і сільська; у ній учителів менше, ніж класів, тому кожен учитель змушений працювати одночасно в одному приміщенні з двома або кількома класами; це школа одно-, дво-, або трикомплектна (від латинського complexor ‘охоплюю’).
Присяжнюк Л.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації колективних форм роботи учнів сільських малочисельних шкіл: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Присяжнюк Лариса Андріївна. – Вінниця, 2009. – 350 с.	Малокомплектна школа – загальноосвітній навчальний заклад з малою кількістю учнів, у якому навчання здійснюється в різновікових класах-комплектах. Діти навчаються в окремих класах або індивідуально, при цьому допускається ситуативне об’єднання учнів у різновікові групи (класи) в початковій її ланці.
Стасюк Л. Ретроспектива розвитку сільської малокомплектної школи / Л. Стасюк // Педагогічний часопис Волині: наук. журнал. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2016. – №2(3). – С. 51-56.	Сільська малокомплектна школа – різновид малочисельного загальноосвітнього навчального закладу, в якому через малу чисельність учнів класи об’єднуються в комплект, де навчання забезпечується одним учителем. Відповідно до кількості класів-комплектів школи є одно-, дво-, три, чотирикомплектні.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» Положення про освітній округ від 20.01.2016 р. № 79 [Постанова].	Опорний загальноосвітній навчальний заклад – юридична особа, що має рахунки в органах Казначейства, самостійний баланс, штамп, печатку та має у своєму складі філії. Кількість учнів (вихованців) опорного закладу (без врахування учнів (вихованців) філій), як правило, становить не менше 360 осіб.
Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» Положення про освітній округ від 20.01.2016 р. № 79 [Постанова].	Освітній округ - об’єднання навчальних закладів, закладів культури, фізичної культури і спорту

<p>Савчук Д. М. Опорні школи як результат соціального розвитку громади / Д. М. Савчук // Молодий вчений. - 2016. - № 7. - С. 124-126.</p>	<p>Опорні школи – це механізм переведення сільських дітей в кращі умови навчання, а закупівля шкільних автобусів є невід'ємною складовою для створення можливостей якісного довозення дітей з метою зміцнення тих шкіл, куди довозиться якнайбільше дітей з сільської місцевості, щоб дати їм можливість вчитися в кращих умовах.</p>
<p>Постельняк А. І. Опорна школа: метод. посіб. / А. І. Постельняк. – Кіровоград : Вид-во обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського. 2009. – 76 с.</p>	<p>Опорні школи – центр науково-педагогічної інформації, навчальна база районних (міських)-методичних кабінетів, центр науково-методичної роботи в системі безперервної освіти педагогічних кадрів.</p>
<p>1. Педрада: портал освітян України / http://www.pedrada.com.ua/article/272-qqq-16-m11-25-11-2016-shcho-neobhdno-znati-pro-oporn-shkoli 2. Міністерство освіти і науки України / http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/oporni-shkoli/</p>	<p>Опорна школа (hub-school) – територіально доступний навчальний заклад у сільській місцевості, який надає повну загальну середню освіту; забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами; має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу, зокрема спортивні об'єкти, навчальні кабінети фізики, хімії, біології, географії, лабораторії; забезпечує допрофільну підготовку та профільне навчання, поглиблене вивчення окремих навчальних предметів; у кожній паралелі вище 4-го класу сформовано принаймні по два класи; навчаються не менше ніж 360 учнів (не враховуючи філій). Як юридична особа, має власні рахунки в Державній казначейській службі України, самостійний баланс. Має у своєму складі не менше трьох філій. Філія – навчальний заклад, який не є юридичною особою. За погодженням із директором опорної школи може створювати у своєму складі з'єднані класи (класи-комплекти). Утворюють систему «опорна школа – філії».</p>

Таким чином, аналіз дефініцій, представлених у таблиці 1 з урахуванням статей Закону України «Про загальну середню освіту» [1] дає нам можливість сформулювати узагальнене поняття шкіл сільської місцевості наступним чином.

***Школи сільської місцевості** – це сукупність різних типів і видів загальноосвітніх навчальних закладів, які знаходяться у сільській місцевості, різних за наповнюваністю, територіальним розміщенням, національним складом, соціальним оточенням, діяльність яких спрямована на задоволення освітніх потреб сільських дітей та вирішення завдань загальної середньої освіти.*

Нині в Україні у сільській місцевості функціонують, головним чином, загальноосвітні школи I-III ступенів (ЗОШ I-III ступенів), навчально-виховні комплекси (НВК) та опорні школи.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 28, ст.230)
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>